

Kouvolan kasarmialue

Kouvolan kasarmialue on yksi venäläisten 1910-luvulla rakentamista, rautateiden läheisyyteen sijoitetuista tiilikasarmialueista. Sen tarkoituksena oli torjua Saksan mahdollisia maihinnousuyrityksiä ja turvata rautatieyhteys Pietarista Riihimäelle.

Kasarmialueelle valmistui vuosina 1911-1914 yli 30 punatiilistä rakennusta. Alueen itäaidalla sijaitsevat upseerikerho, upseerien asuintalot sekä punatiilinen ortodoksinen kirkko, ja alueen länsiosassa varsinaiset kasarmirakennukset. Kasarmielämän keskuksena toimineen Paraatiauktion etelä- ja länsipuoliset tiilirakennukset muodostavat valtakunnallisesti arvokkaan rakennusryhmän.

Kasarmialueella oli majoitustilat noin 2000 sotilaille, asunnot 65 perheelle, sairaala, hevostallit ja huoltorakennuksia. Päärakoisjoiina olivat virolaiset veljekset Emil ja Mart Kallas, rakentajina lähinnä suomalaiset ammattilaiset.

Varuskunnan rakentaminen maksoi nykyrahassa noin 34-50 miljoonaa euroa. Rakentamiseen käytetyt seitsemän miljoonaa tiiltä ostettiin pääasiassa Savikon tiilitehtaalta Muolaan pitäjän Perkjärveltä.

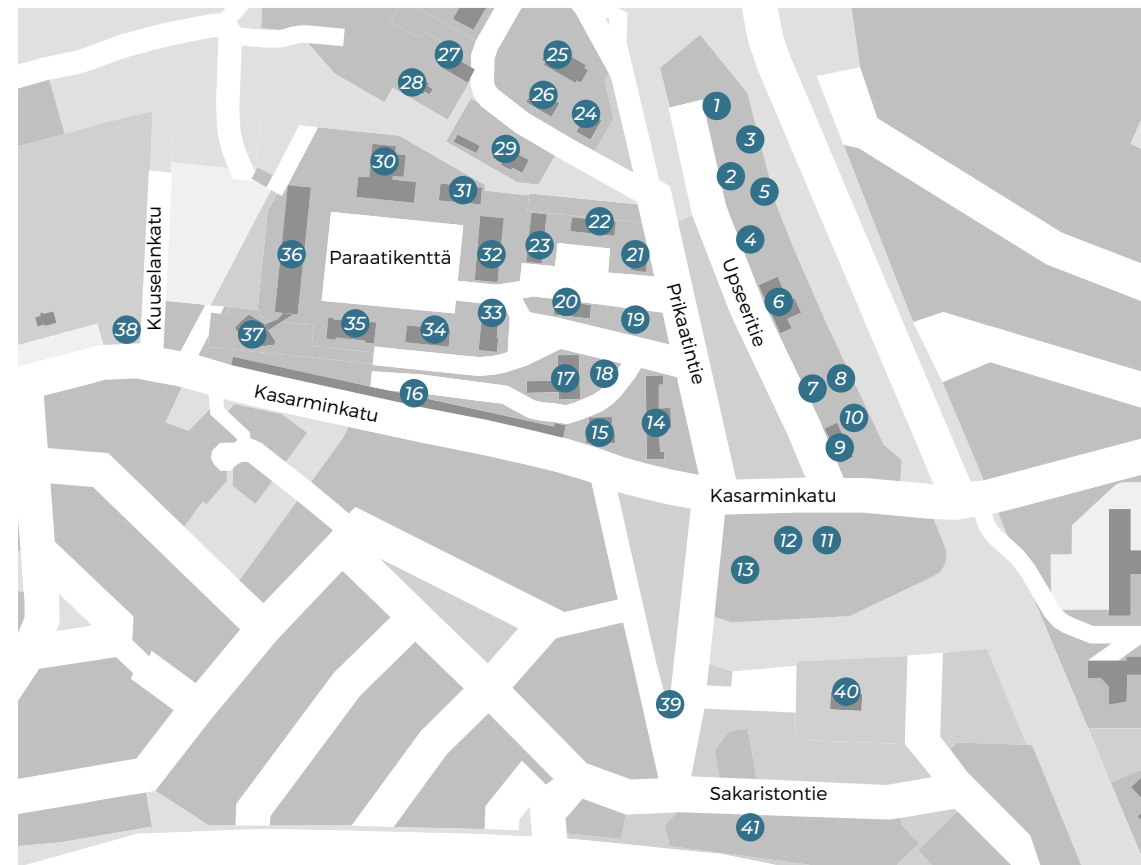
Ensimmäiset venäläiset sotilaat - 12. Suomenmaalainen tark'ampujarykmentti - asettuivat Kouvolan kasarmeille vuonna 1912. Suomen itsenäistyttyä kasarmeihin sijoitettiin Keski-Suomen rykmentti, joka siirtyi lokakuussa 1939 Karjalan kannakselle ja Talvisodan taisteluihin.

Sotien jälkeen kasarmialueen pääjoukoksi tuli "Tuntemattoman sotilaan rykmentti" eli Jalkaväkirykmentti 8. Vuonna 1952 joukko-osaston nimi muutettiin 5. Prikaatiksi ja vuonna 1957 Karjalan prikaatiksi. Kun se siirtyi Vekaranjärvelle, tilalle tuli Salpausselän ilmatorjuntapatteristo vuonna 1968. Patteristo siirtyi Haminaan vuonna 1989.

Kouvolan kasarmialueen toinen rakennusvaihe sijoittuu 1950- ja 1960-luvuille, jolloin alueelle nousi uusi kasarmirakennus (Aliupseerikoulu), 48 asunnon asuinrakennus (Pilvilinna), uusi ruokala, sairaala ja sotilaskodin lisärakennus. "Pitkää kasarmia" korotettiin yhdellä kerroksella.

Varusmieskoulutus päättyi Kouvolan kasarmialueella vuonna 1991, kun 3. Erillinen autokomppania siirrettiin Mikkeliin. Muuton jälkeen Kouvolan kaupunki osti pääosan alueesta. Kasarmirakennuksia peruskorjattiin asuinkäyttöön sekä muutettiin opetus- ja toimilokiksi.

Kymenlaakson ammattikorkeakoulu (nykyään Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu) järjesti vuonna 2006 arkkitehtikilpailun muotoilun ja liiketalouden koulutusohjelmia palvelevasta uudisrakennuksesta. Kilpailun voitti Arkkitehtitoimisto Nurmela, Raimoranta, Tasa Oy (nykyään Arkkitehdit NRT Oy) ehdotuksella "Paja". Rakennus valmistui 2010.

Kasarmialue

- 1 **Tapiola**
Upseeritie 11
asuinrakennus
1913
- 2 **Kuumola**
Upseeritie 9
asuinrakennus
1913
- 3 **Kuumolan kellari**
Upseeritie 9
talousrakennus
1913
- 4 **Pappila**
Upseeritie 7
asuinrakennus
1913

- 5 **Pappilan kellari**
Upseeritie 7
talousrakennus
1913
- 6 **Upseerikerho**
Upseeritie 5
liikerakennus
1913
- 7 **Kaikula**
Upseeritie 3
asuinrakennus
1913
- 8 **Kaikulan kellari**
Upseeritie 3
talousrakennus
1913

- 9 **Puistola**
Upseeritie 1
päiväkotirakennus
1913
- 10 **Puistolan varastorakennus**
Upseeritie 1
talousrakennus
1913
- 11 **Pilvenpiirtäjä**
Kasarminkatu 16
asuinrakennus
1913
- 12 **Pilvenpiirtäjän kellari**
Kasarminkatu 16
talousrakennus
1913
- 13 **Pilvilinna**
Kasarminkatu 18
asuinrakennus
1952
- 14 **Sairaalakasarmi**
Prikaatintie 2
koulurakennus
1913
- 15 **Toimiupseerikerho**
Maneesitie 4
koulurakennus
1913
- 16 **Maneesi**
Maneesitie 6
talousrakennus
1913
- 17 **Sotilaskoti**
Rykmentintie 4
koulurakennus
1913, 1965
- 18 **Pesumo**
Maneesitie 1
koulurakennus
1913
- 19 **Muuntamo**
Vartiote 2
talousrakennus
1913
- 20 **Päävartio**
Vartiote 4
toimistorakennus
1913
- 21 **Vaunuvaaja**
Vartiote 1
talousrakennus
1913

- 22 **Autokorjaamo**
Vartiote 3
toimistorakennus
1913
- 23 **Autohuoltola**
Vartiote 5
toimistorakennus
1913
- 24 **Kalustokorjaamo**
Prikaatintie 1
talousrakennus
1913
- 25 **Hevostalli**
Prikaatintie 5
talousrakennus
1913
- 26 **Varusvarasto**
Prikaatintie 3
talousrakennus
1913
- 27 **Sauna**
Prikaatintie 7
talousrakennus
1913
- 28 **Perunakellari**
Prikaatintie 6
talousrakennus
1913
- 29 **Viertola**
Prikaatintie 4
asuinrakennus
1913
- 30 **Kasarmiravintola**
Paraatikenttä 5
ravintola- ja
toimistorakennus
Osmo Lappo
1959
- 31 **Kurssirakennus**
Paraatikenttä 3
talousrakennus
1913
- 32 **Aliupseerikoulu**
Paraatikenttä 1
toimistorakennus
1954
- 33 **Pioneerikasarmi**
Paraatikenttä 2
toimistorakennus
1913

- 34 **Viestikasarmi**
Paraatikenttä 4
toimistorakennus
1913

- 35 **Ilmatorjuntakasarmi**
Paraatikenttä 6
toimistorakennus
1913

- 36 **Pitkääkasarmi**
Paraatikenttä 7
koulurakennus
1913, 1952

- 37 **Paja**
Kuuselankatu 1
koulurakennus
Nurmela-Raimoranta-
Tasa Oy/Teemu Tuomi
2010

- 38 **Kasarminkadun linja-autopysäkki**
Kasarminkatu 43
rakennelma
Matti Vaskimo
2012

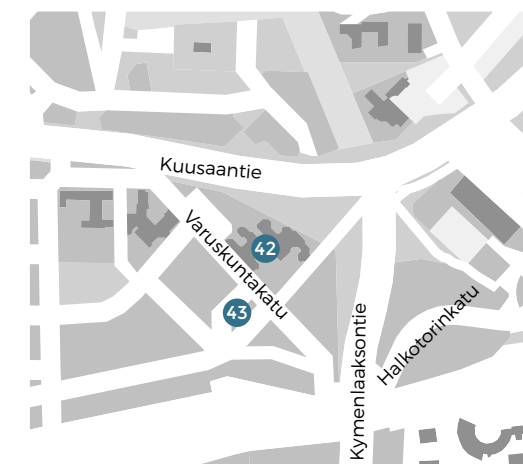
- 39 **Kasarmin portti ja aita**
Pääportinkatu
rakennelma
Alvar Aalto
1925

- 40 **Pyhän Ristin kirkko**
Kirkonmäenkatu 2
kirkollinen rakennus
1915, 1918

- 41 **Sakaristontien kerrostalot**
Sakaristontie 1,3,5,7,9
asuinrakennus
Kauko ja Niilo Kokko
1954

Kouvolan Museokortteli

Kaunisnurmella sijaitseva Museokortteli on idyllinen puutalokortteli, ja osa Kouvolan historiaa. Kuljettajien kauppalanosana tunnettu alue sijaitsee lähellä keskustaa, arkkitehti Erkki Valovirran suunnitteleman postmodernin arkkitehtuuria edustavan Kouvola-talon vieressä.

- 42 **Kouvola-talo**
Varuskuntakatu 11
kulttuuritalo
Erkki Valovirta, 1982

- 43 **Museokortteli**
Uudenmaankatu 62
museo- ja asuinrakennukset
1910-

Arkkitehtuuriopas

Kouvolan ydinkeskusta

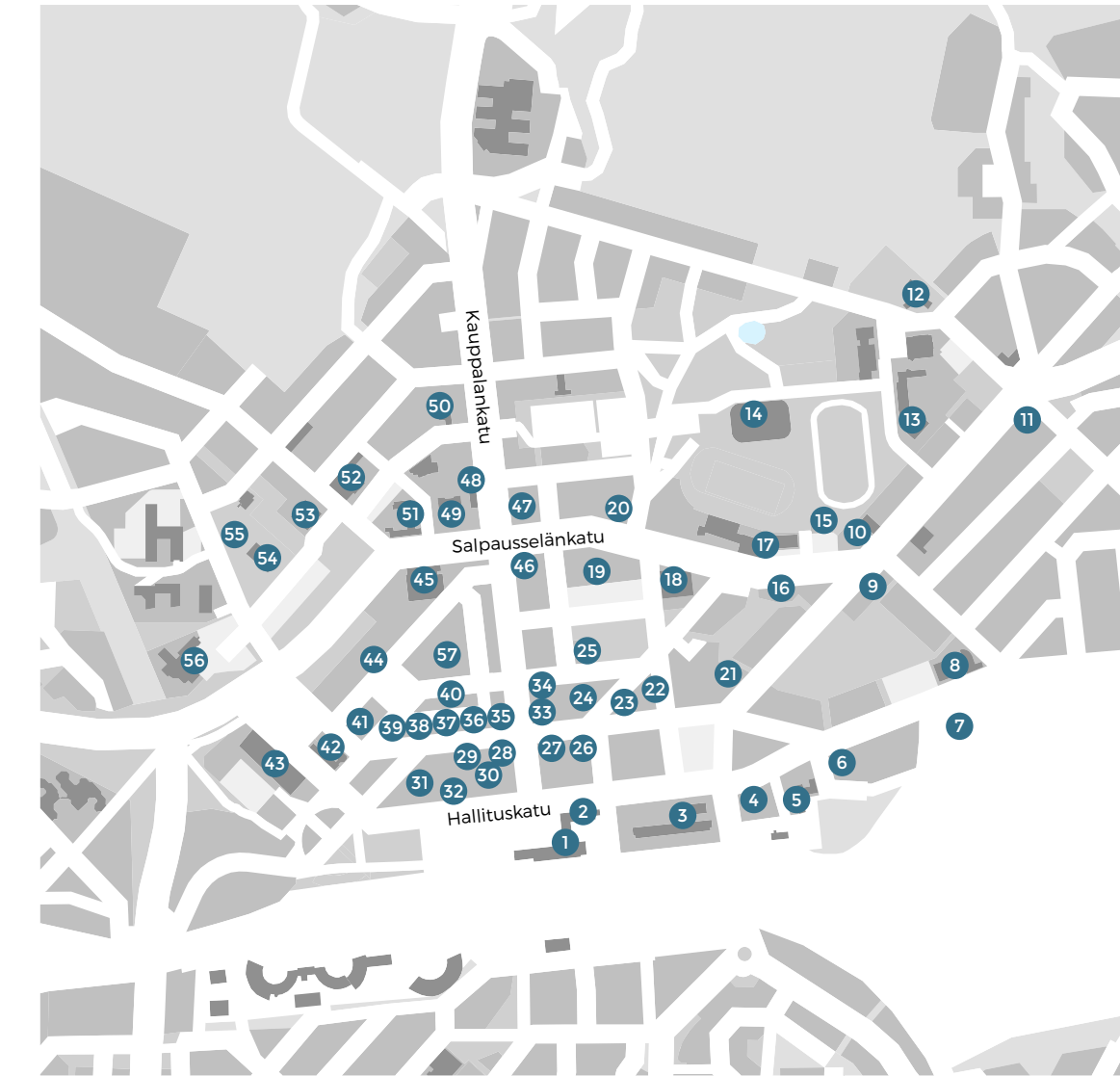
Ydinkeskusta

- Rautatieasema**
Hallituskatu 3
rautatieasema
Eero A. Kajava, 1960
- Postitalo**
Hallituskatu 5
liikerakennus
Eero A. Kajava, 1960
- Valtion virastotalo**
Hallituskatu 7
toimistorakennus
Eero A. Kajava, 1967
- Tuulensuoja**
Hallituskatu 9
kokoontumis- ja juhlatila
1890
- Brankkari**
Hallituskatu 11
kokoontumistila
1941
- Kymenmaa**
Hallituskatu 13
liike- ja toimistorakennus
Georg Jägerroos, 1929
- Rata tekninen oppilaitos**
Hallituskatu 19
oppilaitos
Aihio Arkkitehdit Oy, 2017
- Kauppoppilaitos**
Salpausselänkatu 57
oppilaitos
Vaino Vuorinen, 1967
- Suomen Petrolin huoltoasema**
Salpausselänkatu 49
liikerakennus
1956
- As Oy Salpa-Kaleva**
Salpausselänkatu 48
asuin- ja liikerakennus
Mauri Karkulahti, 1956
- As Oy Kouvolan Kuusama**
Kalevankatu 29
asuinrakennus
Anttinen Oiva
Arkkitehdit Oy, 2015
- Uimahalli**
Palomäenkatu 44
urheilurakennus
Jorma Järvi, 1964
- Kouvolan Yhteislyseo**
Tietotie 3
oppilaitos
O. Ermala, 1949, 2016

- Jäähalli**
Topinkuja 1
urheilurakennus
Kalle Vartola, 1982, 2006
- Ässätorni**
Ilmarinkuja 3
toimistorakennus
Arkkitehtitoimisto
Andersson Co, 1992
- As Oy Satosanpa**
Salpausselänkatu 41,43,45
asuinrakennus
Vaino Vuorinen, 1957
- Sivistys- ja urheilutalo sekä teatteri**
Salpausselänkatu 38
urheilu- ja kulttuuritalo
Eero A. Kajava, 1959-60
- Keskuskirjasto**
Salpausselänkatu 33
kirjasto
Juhani Kivikoski, 1970
- Salpausselänkadun tornitalot**
Salpausselänkatu 27,29,31
asuin- ja liikerakennus
E. Muoniovaara ja
Unto Toikkanen, 1963
- As Oy Satokulma**
Salpausselänkatu 34
asuin- ja liikerakennus
Sato, 1958
- As Oy Sato-Jaakko**
Kalevankatu 4
asuinrakennus
Vaino Vuorinen, 1957
- Kouvolan kirja- ja kivipaino Oy**
Koulukatu 4
asuin- ja liikerakennus
Uuno Immonen, 1921, 1929
- As Oy Oikokulma**
Kouvolankatu 26
asuin- ja liikerakennus
A. Lindqvist, 1954

- As Oy Iso Tyynelä**
Oikokatu 2
asuin- ja liikerakennus
Veli Huhtala, 1939
- As Oy Pikku-Tyynelä**
Keskikatu 14
asuinrakennus
Veli Huhtala, 1939
- Maaherrantalo**
Kouvolankatu 13
asuin- ja liikerakennus
1954
- Kymen Kartano**
Kouvolankatu 11
hotelli- ja liikerakennus
1952, 1971
- Ykkösapteekin talo**
Kauppalankatu 4
asuin- ja liikerakennus
Georg Jägerroos, 1937
- Vanha lennätintalo**
Kouvolankatu 5
liikerakennus
Vaino Toivio, 1946
- Aseman koulu**
Kauppalankatu 2c
museumuseo
Rakennushallitus, 1897
- Rautatieläiskerrostalo**
Hallituskatu 6
asuinrakennus
1950
- Kulkuri**
Hallituskatu 8
asuinrakennus
1953, 1997
- Kääriäisenkulma**
Kauppalankatu 1
liikerakennus
Runar Finnilä, 1939
- Asko-talo**
Kauppalankatu 3
liikerakennus
Unto Ojonen, 1954
- Pilvenpiirtäjä**
Kauppalankatu 2
asuin- ja liikerakennus
Kaarlo Könönen, 1951
- Kiinteistö Oy Valtahovi**
Kouvolankatu 16
asuin- ja liikerakennus
Viljo Revell ja
Eero Jokilehto, 1952
- Kouvolanrauta**
Kouvolankatu 14
asuin- ja liikerakennus
Viljo Revell ja
Eero Jokilehto, 1956

- As Oy Valtakouvo**
Kouvolankatu 12
asuin- ja liikerakennus
Viljo Revell ja
Eero Jokilehto, 1957
- As Oy Torinportti**
Kouvolankatu 10
asuin- ja liikerakennus
Erkki Virkkunen, 1954
- Hissipoika**
Keskikatu 3
asuinrakennus
Unto Ojonen ja
Eero Eerikäinen, 1952
- Pukimon talo**
Kivimiehenkatu 4
asuin- ja liikerakennus
Reino Lammin-Soila,
1957
- Kauppahalli**
Kauppamiehenkatu 3
liikerakennus
Martti Välikangas, 1956

- Pohjola-talo**
Kauppamiehenkatu 4
liike- ja toimistorakennus
Castrén-Jauhainen-
Nuuttila, 1977
- Torikadun tornitalot**
Torikatu 2, 4, 6
asuin- ja liiketalo
Reino Koivula,
1965-68-70
- Kaupungintalo**
Torikatu 10
hallintorakennus
Bertel Saarnio ja
Juha Leiviskä, 1968
- Salaman talo**
Salpausselänkatu 23
asuin- ja liikerakennus
Harry Schreck, 1962
- Kymenlukko**
Kauppalankatu 17
liike- ja toimistorakennus
Bertel Liljequist, 1936, 1948

- Oppikujan koulu**
Kauppalankatu 24
oppilaitos
Kaarle Ketomaa,
Toivo Salervo, 1914, 1938
- Kankaan koulu**
Salpausselänkatu 24
oppilaitos
Toivo Salervo, 1927
- Sähkölaitos**
Hovioikeudenkatu 3
toimistorakennus
Uuno Immonen, 1943
- Lääninhallitus**
Salpausselänkatu 22
toimistorakennus
Helmi Pakkala-Vainölä,
1954
- Seurakuntakeskus**
Savonkatu 40
hallintorakennus,
kokoontumis- ja juhlatila
Jyrki Kalke,
Erkki Pitkäranta, 1967, 2004
- Hovioikeudentalo**
Hovioikeudenkatu 6
hallintorakennus
Arkkitehtitoimisto
Hannu Jaakkola, 1996
- Keskuskirkko**
Hovioikeudenkatu 4
kirkollinen rakennus
Jaakko ja Kaarina
Laapotti, 1978
- Koivistontalo**
Marjoniementie 7
seurakuntakoti
1925 Uuno Immonen, 1935
- Hotelli**
Hovioikeudenkatu 2
hotellirakennus
SOK-kiinteistöosasto
arkkitehti M. Kitunen,
1986, 1992
- Hansakeskus**
Keskikatu 2, 4, 6
asuin- ja liikerakennus
Arkkitehtitoimisto
Ossi Andersson & Co Oy,
1999

Arkkitehtuuriopas

Kouvolan historiaa

Keskeltä nykyistä Kouvola kulkui Ylinen Viipurintie, joka syntyi Hämeen ja Viipurin linnojen väliseksi tieyhteydeksi 1400-luvulla. Tie oli yksi Suomen vanhimmista ja merkittävimmistä kulkureiteistä. Siihen yhdistyi 1700-luvulla – nykyisen kaupungintalon kohdille – Haminasta rakennettu maantie.

Vuonna 1867 Keisari Aleksanteri II antoi rautatien rakentamista koskevan käskykirjeen. Radan tuli olla leveäraiteinen ja ulottua Pietariin. Rakennettava rata jaettiin viiteen piiriin. Kouvolan kylä valittiin Lahden piiriin itäiseksi työasemaksi. Rata avattiin liikenteelle syyskuussa 1870.

1870-luvulla pohjoiseen Kymenlaaksoon perustettiin puuhoike-, selluloosa- ja paperiteollisuutta. Niiden kuljetuksia varten avattiin vuonna 1875 Kouvolan asema. Savon rata valmistui 1889 ja Kotkan rata 1890. Asemaseudusta kehittyi elinvoimainen rautatieläisyhdyskunta ja risteysasema.

Nykyinen kunta syntyi vuonna 2009, kun Anjalankoski, Elimäki, Jaala, Kouvola, Kuusankoski ja Valkeala yhdistyivät yhdeksi kaupungiksi, Kouvolaaksi.

Kouvolan ydinkeskusta

Kouvola aloitti itsenäisenä kuntana vuonna 1922. Asemakaavakilpailun taajaman suunnittelusta voittivat arkkitehdit Jussi ja Toivo Paatela, joiden luonnoksen pohjalta laadittiin ensimmäisen asemakaava. Viipurin asemakaava-arkkitehtina työskennellyt O-1 Meurman laati koko kunnan taajaman asemakaavan vuosina 1929-1933.

Kouvola nimettiin uuden Kymen läänin pääkaupungiksi vuonna 1948. Päätös tehtiin liikenteellisen aseman perusteella, ja lääninhallituksen myötä valtion piirihallinto keskittyi Kouvolaan. Paikkakunnalle muutti koulutettua väkeä, joka vaikutti Kouvolan kehittymiseen myös kaupan keskuksena. Katukuvassa näkyy yhä useita suurikokoisia virastorakennuksia.

Vuonna 1960 Kouvolan kaupunki julisti yleisen arkkitehtikilpailun Kouvolan hallinnollisen keskustan aikaansaamiseksi. Kilpailun perusteella keskustan asemakaavan uusiminen annettiin Reino Koivulalle, jonka laatima asemakaava hyväksyttiin vuonna 1962. Ydinkeskustan nykyinen kaupunkirakenne korkeine tornitaloineen, mataline liikerakennuksineen ja avarine paikoitus-alueineen on pääosin Koivulan suunnitelman mukainen.

Keskusta oli lähes koko 1980-luvun ajan syrjässä rakentamiselta. Keskustan kehittäminen käynnistyi vuonna 1990 professori Antero Markelinin suunnitelman myötä, jossa liikenne kaavailtiin siirrettäväksi keskustaa ympäröivälle kehäväylälle ja keskusta rauhoitettiin jalankululle. Arkkitehtitoimisto Mikko Heikkilä Oy:n suunnitelmaan perustuva kävelykatu Manski avattiin vuonna 1998 ja Hansakeskus vuonna 2000.

Kouvolan keskeisin julkinen kaupunkitila koki perusteellisen muutoksen vuonna 2018, kun MASU Planning Oy:n ja Destia Oy:n suunnittelema kävelykatu Manskin muutostyö valmistui.

kouvola.fi/arkkitehtuuriopas

Julkaisija: Kouvolan kaupunki 2018
Kartat: Kouvolan kaupunki, opaskartta 2018
Kuvat:

Ydinkeskusta: Rurik Wasastjerna 2, 12, 14, 17, 18, 22, 25, 47, 49, 51, 54
Hannu Purho 1, 3, 4, 5, 7, 8, 36, 39, 41, 44
Johannes Wiehn 28, 30, 45, 57 ja kans, Maarit Oksanen 11
Kasarminmäki: Rurik Wasastjerna 6, 7, 9, 11, 16, 30, 37, 40, 43
+ Kaunisnurm: Hannu Purho 14, 15, 20, 22, 32, 33, 34, 35, 36
Johannes Wiehn 42 ja Aki Loppinen 37 sisäkuva